

**'אורות' הרב קוק- שיעור 4, דפי עזר למורה
מרצה- ד"ר חזות גבריא**

'אוצרות הרוח של העם היהודי'

תנועה להעמקת הלימוד במקורות הנצח היהודיים :
תנ"ך, משנה ותלמוד, אגדות חז"ל, ומחשבת ישראל.

1. אדם נאמן לעצמו רק כאשר הוא בסביבתו הטבעית.

2. הסביבה הטבעית כוללת: אקלים, חברה, כלכלה, תורה ורוחניות ואפילו נשמתית. הכל מתחבר בארץ ישראל.

3. תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף כד עמוד א

במחשכים הושיבני כמתי עולם אמר רבי ירמיה: זה תלמודה של בבל.
לתלמוד הבבלי יש מודעות עצמית גבוהה אם אומר הוא זאת על עצמו.

4. רי"הל בכוזרי כותב כי היהודים עשו שימוש במשקלים של היונים והערבים בשירה על אף שזה חותך את המלים באמצע. זה נוגד את הגניוס היהודי וזה נגרם בשל הגלות.

5. גם הרמב"ם כותב ספר פילוסופיה אדיר בהשפעת היונים והערבים. ברם, בנסיונו להבין אותו מה שאנו עושים הוא נסיון לגייר אותו, ללמוד אותו בשפה בית מדרשית.

6. הגאון מוילנא לא רצה ללמוד מפי המגיד ר' יוסף קארו כן הסכים, מדוע? הרב קוק הסביר כי זו תורת ארץ ישראל. אברהם אבינו זכה להתגלות רק כדי לשמוע לך לך.

7. תלמוד בבלי מסכת מועד קטן דף כה עמוד א

פתח עליה רבי אבא: ראוי היה רבינו שתשרה עליו שכינה, אלא שבבל גרמה ליה.

תורת חיים מסכת סנהדרין דף יד עמוד א

אין סמיכה בחוצה לארץ לפי שאין השכינה שורה על האדם בחוצה לארץ כדאיתא בפרק אלו מגלחין דפתח רבי אבא עליה דרב הונא ואמר ראוי היה רבינו שתשרה עליו שכינה אלא שבבל גרמה לו ואם כן אין שפע רוח הקדש חל על הנסמך בחוצה לארץ.

8. דברים פרק כח

(סה) ובגוים ההם לא תרגיע ולא יהיה מנוח לכף רגלך ונתן יקנך לך שם **לב רגז**
וכליון עינים ודאבון נפש:

כי המציאות בחו"ל אינה אידיאלית, היהודי אינו מוצא שם את עצמו, הוא כל הזמן רוגז. ואם אינו רוגז אות הוא לכך...

אלשיך עמוס פרק ז

ויהיה לך כאן **לב רגז** ועצבון ולא תחול עליך נבואה, כי אין הנבואה שורה אלא מתוך שמחה:

תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף כד עמוד א

אמר רבי אושעיא: מאי דכתיב ואקח לי (את) שני מקלות לאחד קראתי נועם ולאחד קראתי חובלים, נועם - **אלו תלמידי חכמים** שבארץ ישראל, שמנעימין זה לזה בהלכה. חובלים - אלו תלמידי חכמים שבבבל, שמחבלים זה לזה בהלכה.

9. תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת כתובות פרק יב

רשב"ל אמר [תהילים קטז ט] אתהלך לפני ה' בארצות החיים והלא אין ארצות החיים אלא צור וקיסרין וחברותיה תמן כולה תמן שבע רשב"ל בשם בר קפרא ארץ שמתיה חיים תחילה לימות המשיח מה טעמא [ישע"י מב ה] **נותן נשמה לעם** עליה מעתה רבותינו שבבבל הפסידו

10. דברי הימים ב פרק ז

(ח) וַיַּעַשׂ שְׁלֹמֹה אֶת הַחֹג בַּעַת הַהִיא שְׁבַע יָמִים וְכָל יִשְׂרָאֵל עָמּוּ קָהֵל גָּדוֹל מְאֹד **מִלְּבֹא חֶמֶת** עַד נַחֵל מִצְרַיִם:

קהל הוא רק בארץ ישראל

בית יוסף אורח חיים סימן רכז

ה **הרואה ששים ריבוא** ביחד וכו'. גם זה שם (נח). הרואה אוכלוסי ישראל אומר ברוך חכם הרזים אוכלוסי אומות העולם אומר בושה אמכם וגוי ת"ר הרואה אוכלוסי ישראל אומר ברוך חכם הרזים שאין דעתן דומה זה לזה ואין פרצופיהן דומין זה לזה. תנא אין אוכלוסא פחותה מששים ריבוא. ופירש רש"י חכם הרזים. היודע מה בלב כל אלו: ומדברי הרמב"ם (פ"י הי"א) נראה שאינו מברך על אוכלוסי ישראל אלא אם כן הם בארץ ישראל וכתב ה"ר מנוח (ספר המנוחה שם) שלמד כן מדאיתא בגמרא (שם) בן זומא ראה אוכלוסא בהר הבית אמר ברוך חכם הרזים משמע דוקא בארץ ישראל ע"כ

11. בחו"ל מסתדרים ופה תמיד רבים, למה זה שאלו את הרב קוק? הוא השיב כי שם היהודים דומים לנוזלים וכאן למוצקים. נוזלים מתערבים זה בזה בקלות. היהודים בחול נמצאים בחלום, בחלום אפשר לוותר על מה שרוצים. אנחנו חיים בארץ ישראל במציאו.

כאן דברים נחתכים לעולמי עד והמחלוקות רבות ועקרוניות. מצד האמת הפנימית יש אהבה גדולה בין היהודים בארץ וגילויי הרוגז חיצוניים בלבד.

12. אדם יכול להיות בארץ באופן פיזי אך לא מנטאלי. דוגמאות:

תלמוד בבלי מסכת בבא מציעא דף פה עמוד א

רבי זירא כי סליק לארעא דישראל יתיב מאה תעניתא דלשתכח גמרא בבבלי מנייה, כי היכי דלא נטרדיה.

13. גם הרעיונות בארץ ישראל מזדככים. לכל מקום אשר אני הולך אני הולך לארץ ישראל. החלטה על עליה לארץ כבר יוצרת שינוי פנימי. מי שאין לו השתוקקות כאן או שם הוא לא בארץ ישראל.

14. האם ההבחנה במעלתה של ארץ ישראל הינה דבר שבשכל? לא. היא יותר מזה היא דבר מוחשי ממש.

15. תורת ארץ ישראל היא תורת הסוד ותורת הנבואה. בשל כך אסור ללמוד רק את תורת הנגלה, דהיינו את החלק ההלכתי של התלמוד הבבלי כי אז הוא מלא בדינים. האגדה אף היא יצירה ישראלית. התורה אינה בראש הר גבוה כי אז היא לא ניתנת להשגה ולא נגישה. אורי זוהר מספר שמה שהחזיר אותו בתשובה היה ביקור שלו ושל אשתו בנורווגיה. הנופים המדהימים שם הם נופים קיצוניים ללא רחמים. אצלנו הכל במידת הרחמים אפילו מזג האוויר והנופים.

פסקה ה

16. בא"י הדמיון (בכוח ההכרחי להשבת הנבואה) הוא צלול, נקי, וברור. כאשר הרב קוק רואה לראשונה את ארץ ישראל הוא רואה מפעלים, פרדסים ושמים שהם שלנו. בחול מרחב הרוחניות מצומצם. הוא נמצא בין הצלחת לפה, בין המקוה לגוף הטובל, הקב"ה בחול משמש בתפקיד ראש המועצה הדתית. השאר לא בשליטתו ולא העניינו מנקודת המבט של היהודי. הקב"ה באופן טבעי אינו נמצא בשמיים של הגלות. בא"י הכל נפתח כולל הדמיון. אפילו כתב היד של הרב קוק שהיה מסודר מאוד בחוי נהיה סוער ומבולגן בארץ כאשר הוא עלה.

17. כאשר הרב קוק הסתגר עם עצמו בלימודי הקבלה האדר"ת חותנו אמר לו מי יתיר עגונות ואז חזר ללימוד הרגיל.

18. הופעת האמת, הלבשה=הסברה.

צריך לבושים (פרקטיקות הסברתיות) לרעיונות הנפלאים. אותם מוצאים רק בארץ ישראל.

19. הרמ"ק כותב ב'פרדס לימונים' כי אין הקליפות שולטות בארץ ישראל.

20. הגאון מוילנא בוכה ממש על שאין ביכולתו להשיג דברים מסוימים בגלות (שחה לעפר נפשי). את זה הוא כותב בפירושו לספרא. הגלות לדבריו גרמה להשגות להיות בלתי מובנות.

21. הרב צבי יהודה היה בוכה כאשר הוא ראה נערים ישראלים מסוגלים להתמודד בקלות עם הספר אורות. הוא לא האמין למראה עיניו.

22. כל אחד בארץ משיג יותר מן הגאון מוילנא. הכיצד? יש להבחין בין ידע להשגה. השגה קשורה בעוצמת החוויה.

23. אשה נעשית טמאה דווקא כאשר היא יולדת כי יוצאים ממנה החיים. כלומר התמעטות כוח החיים הוא ההגדרה של טומאה.

24. השכל והדמיון אחוזים זה בזה. אם הדמיון פגוע זה משפיע על השכל בשל כך. אווירא דארץ ישראל מחכים. לא הפרודות של החמצן אלא המרחב המנטאלי.

25. אבנן נחותאי, היורדים מארץ ישראל לבבל הביאו אתם את קדושת ארץ ישראל ולכן תורתם גבוהה יותר. את זה אומר הבבלי בעצמו.

26. בפתח של ספרי הנביאים יש שימוש רב בפועל היה: דבר ד אשר היה, היה דבר ד אל וכו. אצל יחזקאל בן בוזי נאמר:

יחזקאל פרק א

(ג) **הִיָּה הָיָה** דְּבַר יְקֻזָּק אֶל יְחִזְקָאל בֶּן בּוּזִי הַכֹּהֵן בְּאַרְץ כַּשְׂדִּים עַל נְהַר כְּבָר וַתְּהִי עָלָיו שָׁם יַד יְקֻזָּק:

ילקוט שמעוני יחזקאל רמז שלו

וי"א נדבר עמו בארץ ונדבר עמו בחוצה לארץ, שנאמר היה **היה**. **היה** שנדבר עמו בארץ, היה שנדבר עמו בחוצה לארץ.

כלומר הדיבור בארץ הכשדים התאפשר בשל הדיבור בארץ. רוח הנבואה שנקלטת בארץ יכולה להמשיך את השפעתה גם בחול.

27. על פי חכמי הקבלה, שימת הגלות היא ליקוט הניצוצות. פרורי הקודש, הקדושה המקורית שהתפזרה. שבירת כלים בלשון הקבלה. העולם אינו נקי אלא הוא תוצאה של קטסטרופה מטאפיזית קדומה. יש בו חלקיקי קדושה שהתפזרו והלכו לאיבוד=ניצוצות. עם ישראל מלקט מחדש את הקדושה המקורית של אדם הראשון.

28. כדי שהניצוצות לא ימשכו את היהודי אליהן מה שקרוי הדרדרות צריך שתהליך הליקוט יתחיל בארץ ישראל. גם יהודי שלא ויתר והוא עדיין באותה עוצמת השתוקקות אבל בחול נקרא עדיין שהוא מחובר לארץ ישראל.

29. יהודי מרוקו לא נוטעים עצים ולובשים ירוק בחול.

30. אדם שחש חושה לא בריאה בהיותו בחול אות היא לכך כי ארץ ישראל קלוטה כבר בפנימיותו.

31. הרב קוק למד בצעירותו טרם עלה לארץ אצל הנצי"ב בישיבת וולוז'ין. כאשר שאלו איך הוא מרגיש בלימודו הרב קוק השיב : כמו בארץ ישראל.

32. הגישה של החסרון ברוח הדברים וההתעסקות בדברי ההלכה המדוקדקים תוליד את הצורך בסנהדרין. הרפורמה נוצרה כאשר כלה כוח ההתחדשות בבית המדרש בגלות. נוצר ואקום שאליו נכנסו הרפורמים המחדשים. רוח התורה רוח האגדה נותנת את הכוח להתעסק גם בפרטי ההלכה המסובכים.

מי שאין חו את רוח הדברים נוטה להחמיר בכל דבר (דברי הרב ויטאל). יהודי כזה חי את עץ הדעת ולא את עץ החיים. יש חובה לגלות את הרוח הגדולה שבתוך הפרטים, אחרת נקיים חלילה את המצוות כמי שקפאו שד.